

El comerç només serà just en la mesura en què dinamitzi i protegeixi els mercats locals; i obeeixi regles humanes que no situïn els mercats financers d'esquenes a les persones

Reportatge

Aliments: lucre d'uns quants, fam per a 900 milions

En primera persona

Cheikh Tidiane: 'Els EPA volen acordonar el comerç africà perquè Europa pugui continuar controlant-lo'

Aquest Nadal...

Consumeix de forma responsable!

la revista
Setem

Número 16
Tardor 2008

Mou-te
i canviarem
el món

902 012 838
www.setem.cat

editorial

- 2 EDITORIAL**
- 3 REPORTATGE SETEM**
Aliments: lucre d'uns quants, fam per a 900 milions
- 5 EN PRIMERA PERSONA**
Cheikh Tidiane Dieye
Sociòleg, Coordinador del Programa de Comerç i de Negociacions Multilaterals i Bilaterals d'ENDA-Tiers Monde
IMOU-TE!
Butlletí de campanyes i activitats
- 7 UNA VOLTA AL MÓN EN 90 DIES**
- 8 LA CAPSA DELS VENTS**
- 9 VEUS DEL SUD**
JOÃO LEITE
Camperol i dirigent de 'Els Sense Terra'
- 10 VEUS DEL NORD**
PEP RIERA
Pagès i excoordinador d'Unió de Pagesos
- 11 ENS EN FEM RESSÒ**
Lectura, música, cine...

A propòsit de SETEM

SETEM és una federació d'ONG de solidaritat internacional nascuda el 1968 que centra el seu treball independent en conscienciar la nostra societat de les desigualtats Nord-Sud, denunciar les seves causes i col·lectives per aconseguir un món més just i solidari.

Els nostres camps d'actuació són:

- > La sensibilització i la formació a través de cursos, viatges, tallers, publicacions i campanyes.
- > La promoció d'alternatives, principalment de Comerç Just, per mitjà de campanyes, programes especialitzats i venda de productes.
- > La solidaritat amb organitzacions del Sud mitjançant intercanvis i activitats de cooperació.

SETEM forma part de la Coordinadora d'ONG per al Desenvolupament d'Espanya, de la Coordinadora Estatal de Comerç Just, de l'Associació del Segell de Productes de Comerç Just i de l'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa. A més, lidera a Espanya la *Campanya Roba Neta*, el Programa *El bon cafè és bo per a tothom* i la *Campanya Finances Ètiques*.

Editorial

Durant els primers mesos del 2008 el blat ha augmentat el seu preu un 160%, el blat de moro un 50% i l'arròs un 38%. Això ha provocat disturbis i enfrontaments a Mèxic, Haití, Senegal, Burkina Faso, Marroc, Camerun, Tailàndia, Filipines i Indonèsia, d'entre altres països. Davant el risc de la gana severa alguns governs han pres mesures per reduir l'exportació d'aliments i promoure la producció interna. A Egipte l'exèrcit ha estat produint pa de forma temporal; a Pakistan i Rússia s'han incrementat els impostos aplicats a les importacions; Índia, Xina i Vietnam han començat a prohibir o limitar les importacions; a Filipines, Bangla Desh i Tailàndia s'està subsidiant la compra d'aliments...

S'han argumentat diversos factors explicatius de l'augment desmesurat dels preus dels aliments. El que més s'ha fet servir és el de l'increment sobtat de la demanda de cereals i altres matèries primeres agrícoles per la desviació de blat de moro, civada i altres cereals, des del consum humà i animal cap a les plantes de producció d'etanol i altres agrocombustibles. La crisi dels preus es presenta només en un extrem de la cadena. Gairebé tot el mercat agroalimentari europeu passa per 110 centrals de compres i 600 empreses propietàries dels supermercats i hipermercats. Noms com Carrefour, Tesco, Auchan o Lidl imposen les seves condicions, els preus de venda al públic i els preus amb què compren als productors, aprofitant les grans xifres de negoci que mouen i una situació de mercat oligopolística. A Espanya, el 62% dels aliments són adquirits en grans superfícies comercials i el 38% en establiments propietat de Carrefour, Mercadona o Eroski.

Cal un Comerç Just en el sentit més ampli del terme. I el comerç només serà just si dinamitza i protegeix els mercats locals i garanteix la sobirania alimentària. Serà just si obeeix regles humanes que no situïn els mercats financers d'esquena a les persones. I serà just quan apropi els consumidors i les consumidores al procés de producció reduint els intermediaris i eliminant les grans concentracions.

Setem

la revista SETEM

EDITA: SETEM | CONSELL DE REDACCIÓ: David Díaz de Quijano, Nina González, Jordi Pons, Marta Solano | COORDINADORA: Marta Solano | EDICIÓ I REDACCIÓ: Miquel Borràs y Domènec Cano (ComCom, scc), Marta Isabel González, Carlota Montserrat, Patricia Boyer | DISSENY ORIGINAL: Diego Areso | DISSENY I MAQUETACIÓ: Marc Rovira (ComCom, scc) | IMPRESSIÓ: Serafi Indústria Gràfica Publicitària SA | DIPÒSIT LEGAL M-35469-2004

Impresa en paper reciclat

I tu, què en penses? La teva col·laboració ens ajuda a millorar, les teves suggerències ens ajuden a avançar. A SETEM totes les opinions compten. Per què no la teva? Mou-te i escriu-nos! setem@setem.org

ALIMENTS: LUCRE D'UNS QUANTS, FAM PER A 900 MILIONS

Aquest any, i segons dades de la campanya *Dret a l'Alimentació. Urgent*, 75 milions de persones s'han sumat al grup d'éssers humans que pateixen gana. En total, 923 milions de persones no tenen freqüentment o ocasionalment res per portar-se a la boca a causa de l'encariment dels aliments. I, tot i això, al món hi sobra el menjar. Mai abans s'havia produït tant com ara. Aleshores, per què pugen els preus?

Entre març del 2007 i març del 2008 el blat va pujar un 130%, la soja un 87%, l'arròs un 74%, el blat de moro un 53%... (Font: FAO. *Crop prospects and food situation*. Abril de 2008) L'actual crisi alimentària, d'encariment dels aliments, no sols s'explica pel canvi climàtic, per la promoció dels agrocombustibles —que exigeixen grans extensions de terra i el desviament de productes que passen a moure motors en lloc d'alimentar persones— o per l'augment de la demanda de menjar en països com la Xina o l'Índia. Qualsevol anàlisi de la crisi alimentària traça una explicació molt similar a les raons estructurals que han originat les altres crisis paral·leles que estan sacsejant el planeta (ecològica, financera, energètica...): la desregulació de l'economia i dels mercats. El seu dogma profetitzava benestar, igualtat d'oportunitats i augment de la competència. Els resultats són tot el contrari: més misèria, gana i revoltes, indefensió del petit agricultor i del consumidor i control absolut dels mercats per part d'oligopolis. El model de l'agronogoci industrial desregulat o liberalitzat, que se'n riu de la política i dels drets humans, ha originat, d'entre altres, els dos mecanismes que més responsabilitat tenen en la descomunal i progressiva pujada de preus dels últims anys i mesos: l'especulació creixent al mercat dels aliments bàsics i la concentració corporativa al sector, sobre-

tot en la propietat dels béns de producció (terra, aigua, llavors, fertilitzants, pesticides...) i en la cadena de distribució i comercialització.

Blat a la borsa

Sens dubte, l'agronogoci global desregulat ha portat a la situació en què els aliments han deixat de ser un dret per ser una mercaderia sotmesa a la més tremenda especulació, amb la passivitat còmplice dels organismes reguladors. De fet, l'augment de preus tan furiós reflexa l'aposta que els especuladors financers han fet pels aliments després de

L'especulació aposta pels aliments després d'esprèmer altres sectors

rebotar altres bombolles i esprèmer altres sectors. Tot i que és molt complicat xifrar la quantitat exacta d'inversió financera al sector agrícola que es pugui considerar especulativa i no productiva, podem fer un cop d'ull a les estadístiques del mercat CME de Chicago. En aquesta plaça, la més important del món quant al sector agrícola, el volum de contractes s'ha incrementat un 20% des de l'inici de l'any, fins arribar al milió de contractes per dia, quan al 2007 ja va registrar creixements molt voluminosos. Una altra pista és el rastre que deixen els *hed-*

ge funds (fons d'inversió que col·loquen el capital en valors molt especulatius per maximitzar la rendibilitat) i que evidència que estan actuant al mercat de les collites futures. Per exemple, s'acaparen uns 30 milions de tones de gra de soja al mercat de futurs per dia. De la mateixa manera també s'estan comprant companyies especialitzades en l'emmagatzematge a gran escala de productes agrícoles. A Indonèsia, per exemple, mentre la soja experimentava al gener del 2008 un augment de preu inaudit, la transnacional PT Cargill conservava 13.000 tones en els seus magatzems del país, esperant que els preus arribessin al màxim. I és que s'estima que la quantitat de diner especulatiu al mercat de futurs agrícola va augmentar de 3.172 milions d'euros a l'any 2000 a 111.000 milions d'euros al 2007. Tot apunta que les xifres del 2008 deixaran enrere les del 2007.

Poder concentrat

Les polítiques de lliure comerç imposades per actors com l'Organització Mundial del Comerç (OMC), el Banc Mundial (BM) i el Fons Monetari Internacional (FMI) al sector agrícola, en desmantellar els aranzels i proteccions que tenien els països empobrits, també són responsables de la concentració empresarial en la cadena productiva. Molt poques corporacions tenen un control oligopòlic del mercat. Així, unes quantes transnacionals decideixen i

El Nord i el seu consum

La forma com consumim repercuteix directament en la potenciació del model de l'agronogoci industrial, globalitzat i depredador o, per contra, pot restar-li poder per donar-li'n a un sistema agrari just, de proximitat, de temporada, sa, ecològic i que tingui cura del medi ambient i de les societats rurals. A més, al Nord, les grans superfícies —l'última anella de la cadena de l'agronogoci— han anat tancant el teixit comercial de botigues d'alimentació especialitzades, petites i mitjanes. Campanyes com *Grans cadenes de distribució: No, gràcies*, en les que hi participen la Xarxa de Consum Solidari, Veterinaris Sense Fronteres, Entrepueblos, EdPac, Enginyers Sense Fronteres, Observatori del Deute en la Globalització, la Campanya Roba Neta, No et mengis el món i altres col·lectius i persones realitza una crítica molt ben estructurada i proporciona solucions per prevenir la monopolització del sector alimentari al Nord. És una aposta per la recuperació, al Sud i al Nord, de la sobirania alimentària i de la dignitat dels camperols, que al seu torn, també s'estan organitzant a través de sindicats i agrupacions com Vía Campesina, Plataforma Rural, COAG, Unió de Pagesos...

FOTO: MOCASE

imposen què es produeix, qui, com, quan i on i, tancant el cercle, estableixen les pujades en els preus que paguen els consumidors però que no arriben als productors. El mecanisme és molt senzill: controlen la distribució, raó per la qual poden restringir el subministrament als mercats, reservant mercaderia i manipulant la llei de l'oferta i la demanda. Existeixen oligopolis en cada anella de la cadena que controla les condicions i preus de cada producte. Les empreses Cargill, ADM, ConAgra, Bunge i Dreyfus dominen més del 80% del comerç mundial de cereals, mentre Monsanto és la principal empresa de llavors comercials i la cinquena en el sector dels agrotòxics. D'altra banda, es tracta d'un model agroindustrial amb una dependència enorme envers el petroli i, per tant, molt sotmès als seus vaivens en els preus, també controlats per càrtels. També es caracteritza per no internalitzar els costos ambientals i socials que provoca.

Mentrestant, el petit agricultor no té capacitat de retenció de la producció i, en estar el mercat controlat per uns pocs distribuïdors, es veu obligat a vendre al preu que imposen. Tant que les diferències de preus entre origen i destinació en els principals aliments frescos superen de mitjana el 418% (Font: COAG, en base a informacions del Ministeri d'Agricultura), un problema que ve d'anys enrere però que no para d'agreujar-se. I aquest percentatge pot fer curt, ja que en determinats productes aquesta diferència pot arribar al 1.000%. En definitiva, l'augment dels preus no afa-

voreix els agricultors petits i mitjans, sinó que s'està accentuant pel mateix model que els està portant a abandonar de forma massiva el medi rural.

Sobirania alimentària

A nivell polític, la desregulació i l'agronegoci industrial oligopolístic ha forçat molts països del Sud a enfocar tota la seva agricultura a uns pocs productes dedicats de forma gairebé íntegra a l'exportació, veient-se obligats a importar aliments quan abans els produïa la seva població, sovint majoritàriament camperola. Això explica per què la majoria dels milions de famolencs del món són agricultors.

Les grans corporacions han demostrat que l'únic que els interessa és guanyar diners a curt termini, superar la caiguda d'un mercat més i controlar recursos com la terra, l'aigua o les llavors en nom de la llibertat de mercat i de la propietat privada i com a arma per tenir poder en el moment de pressionar els Estats i les societats.

L'alternativa a aquest sistema tan destructiu i injust és la sobirania alimentària de cada país, de cada regió, de cada comunitat. Sota aquest concepte, que va crear Vía Campesina, s'erigeix un sistema agrari regulat però lliure, amb multitud de productors amos de les seves terres i llavors i amb marge per decidir, junt als consumidors, sobre què produir, on vendre-ho i a quin preu. S'entén com a la facultat de cada Estat per definir les seves pròpies polítiques agràries i alimentàries d'acord amb objectius de desenvolupament sostenible i se-

guretat alimentària. Parlem d'una agricultura basada en el comerç de proximitat, amb una relació entre productor i consumidor molt més directa. La sobirania alimentària no és completa si no es realitza segons l'ecologia, tenint en compte els cicles biològics, internalitzant i minimitzant els costos ambientals i socials. Aquest sistema disminueix les importacions i fomenta la producció i la distribució atomitzades, enfortint l'economia local i camperola.

Això implica una sèrie de polítiques públiques: conducció i regulació adequada dels mercats per part dels poders públics a escala nacional i internacional, i relocalització de la producció per donar prioritat als mercats locals i regionals. Exigeix, per tant, excloure l'agricultura dels tractats de lliure comerç i de l'OMC. Comporta una genuïna reforma agrària, la distribució de la renda i l'arrelament de les persones al medi rural. Quant a allò ambiental, promou la

Poques empreses tenen un control oligopòlic dels mercats

diversificació de conreus en comptes del monocultiu, la preservació de la biodiversitat i de les llavors autòctones i criolles i el rebuig als transgènics. Cerca la preservació i la sostenibilitat en l'ús dels recursos naturals, especialment de l'aigua, concebuts com a béns públics i no com a mercaderies. Alhora, promou un nou model energètic com a alternativa a la producció massiva d'agrocombustibles, basat en la generació domèstica, comunitària i sostenible d'energies netes i renovables, sense que competeixin amb la producció d'aliments.

Enllaços d'interès

Observatori del Deute en la Globalització
www.odg.cat
 Vía Campesina
www.viacampesina.org
 Entrepueblos
www.pangea.org/epueblos
 Veterinaris Sense Fronteres
www.veterinariossinfronteras.org
 Xarxa de Consum Solidari
www.xarxaconsum.net

Cheikh Tidiane Dieye

Sociòleg, Coordinador del Programa de Comerç i de Negociacions Multilaterals i Bilaterals d'ENDA-Tiers Monde

Sociòleg i antropòleg de formació, Dieye és també Doctor en Estudis de Desenvolupament per la Universitat de Ginebra gràcies a una beca que va guanyar-se pel seu esforç i els seus bons resultats acadèmics al Senegal. A Suïssa va començar a treballar en el Centre Internacional per al Comerç i el Desenvolupament Durador (ICTSD) per dedicar-se després a aquestes mateixes tasques dins l'organització ENDA-Tiers Monde. "En poc temps vam decidir que la meva feina, com a membre d'ENDA, seria molt més útil al Senegal", resumeix. Dieye ha trobat una estona durant un viatge de feina per parlar amb nosaltres...

'Els EPA volen acordonar el comerç africà perquè Europa pugui continuar controlant-lo'

Quina tasca estàs fent en el teu viatge a Burkina Faso?

Sóc a Burkina Faso per participar en una sessió de negociació a propòsit dels Acords d'Associació Econòmica [EPA, per les seves sigles en anglès] que la Unió Europea (UE) vol tancar amb els països ACP [Àfrica, Carib i Pacífic]. Concretament, participo en les negociacions com a coordinador de la Plataforma de la Societat Civil d'Àfrica Occidental. És molt important la nostra presència, per conèixer de primera mà com es desenvolupen les negociacions i controlar quines coses s'estan proposant i expressar la nostra opinió sobre si ens semblen bones o no per al desenvolupament i l'economia dels nostres pobles.

Hi ha rebuig general envers els EPA?

És una qüestió de principis. No es pot acceptar un acord de lliure comerç entre la UE, que és la potència comercial més poderosa del món, amb l'Àfrica Occidental, la regió més pobra del món. És impossible un acord just de lliure comerç entre dues

parts tan desiguals. D'altra banda, per a l'Àfrica Occidental el més important ara no és arribar a un acord de lliure comerç amb la UE sinó construir la nostra integració regional, entre les societats i els països. És a dir, no és una prioritat acceptar les condicions de la UE sobre liberalització. Per contra, sí és crucial per al nostre desenvolupament que els països de l'Àfrica Occidental construïm polítiques comuns en agricultura, indústria, serveis...

Aleshores podem parlar d'enterrar els EPA?

Ara, i en el seu plantejament inicial, són inviables. Podem buscar un acord, però no aquest acord. Almenys fins que no hi hagi una integració regional. Aquest és el primer pas del camí correcte. Quan tinguem un mercat comú a l'Àfrica Occidental, que haguem dissenyat segons les nostres regles i les nostres pròpies polítiques comercials i econòmiques, podem plantejar-nos si és bo o no negociar amb la UE o amb qualsevol altre actor. No estem a la taula de negocia-

en primera persona

ció per dir "sí, firmem el que vostès diguin", sinó com a societat civil per controlar que la nostra regió no pren cap compromís que pugui destruir o entorpir la integració regional de l'Àfrica Occidental. I si els nostres negociadors accepten coses negatives per al nostre desenvolupament, ho denunciarem davant l'opinió pública.

Quina és la posició dels governs envers els EPA?

Per exemple, el president del Senegal, Abdoulaye Wade, que és un dels polítics que més clarament ha rebutjat els EPA, té una posició molt semblant a la de la societat civil, si bé també manté les negociacions. Els altres governadors de l'Àfrica Occidental tenen clar que no volen fer un cop de porta a la negociació però també que no estan obligats a continuar negociant. Estem units en la determinació que no acceptarem molts dels temes que plantegen els EPA, malgrat que la UE està exercint moltes pressions polítiques a diversos governs.

Algún govern ha cedit?

Alguns han firmat uns EPA provisionals, però no de forma definitiva ni en tot el que estableixen els EPA. Ho han fet per assegurar-se que no perdien l'accés actual als mercats europeus, ja que la UE va imposar l'ultimàtum que si no es signaven al desembre de 2007 a partir del gener de 2008 es tancaven les fronteres europees per als productes africans. Però la majoria saben que allò que van firmar de forma provisional no és positiu. Costa d'Ivori i Ghana són dos d'aquests països, i són conscients que si ratifiquen l'acord es quedaran fora de la integració regional perquè els EPA són incompatibles amb aquest procés. Ningú pot entendre l'estratègia de la UE perquè per un costat diuen que volen ajudar a la integració de la regió però per l'altre pressionen per tal que els països ratifiquin acords per separat i incompatibles amb la integració de la regió.

Sembla que l'Àfrica és avui més forta...

Una cosa és clara: el món ha canviat i l'Àfrica també. El temps de la colonització ja ha passat. Ara la gent de l'Àfrica comença a entendre el que és bo per a ells. Al passat, les nostres polítiques les construïa Europa, o uns altres. I això ha canviat. En la propera dècada, l'Àfrica estarà en con-

Manifestació a Accra (Ghana) contra els EPA al desembre de 2007

dicions de construir, per ella mateixa i per a ella mateixa, el que sigui beneficiós per a les seves societats. Europa ha d'entendre que les nostres associacions ja no seran només amb ella perquè ja tenim altres socis comercials molt forts, com l'Índia, el Brasil o la Xina. Per això l'Àfrica ara ha de diversificar les seves economies junt als seus socis comercials. Per contra, el procés dels EPA vol acordonar el comerç africà per tal que Europa pugui continuar controlant-lo.

A nivell intern, s'haurien de construir Estats forts en qüestions de benestar i de regulació econòmica?

Sí, crec que aquesta es la via. I tot i que l'Àfrica sigui encara débil en aquest aspecte ja té els recursos humans per saber quines vies són les millors i dissenyar el seu propi sistema. De fet, l'actual crisi financera demostra una cosa que ja es veia i es patia, sobretot a l'Àfrica i en altres regions empobrides: que les receptes del Fons Monetari Internacional i del Banc Mundial basades en apartar els Estats de l'economia han estat un fracàs. Ara velem com els Estats Units (EUA) i la UE tornen a les polítiques econòmiques d'Estat i recorren a fons públics per salvar bancs i empreses. D'altra banda, no entenc per què l'Àfrica no pot fer el mateix que han fet altres regions del món en les quals els Estats han tingut un paper molt important en el desenvolupament de les seves economies.

Quant a l'agricultura, seria positiu també la tutela de l'Estat?

A l'Àfrica hi tenim aigua, terra i força

de treball, tot el que cal per al desenvolupament de l'agricultura. Però hi ha dos problemes per fer-ho. Primer, necessitem tornar a tenir la capacitat d'ajudar i subvencionar la pagesia, tal com ho fan Europa i els EUA. I d'aquí ve el segon problema, ja que degut als diners que els països del Nord donen a l'agricultura, els seus productes fan una competència deslleial als mercats africans i del Sud en general. Per exemple, a l'Àfrica Occidental es produeix un cotó excel·lent però no pot competir amb l'estatunidenc, que, en estar subvencionat, rebenta els preus. I això mateix passa amb molts altres productes, com la llet, la carn, els cereals...

La crisi dels aliments ha estat molt severa a l'Àfrica Occidental?

L'impacte és major o menor segons el nivell de dependència envers el mercat mundial. I si vius en un país com Burkina Faso o Senegal, on menges el que no has produït i produeixes el que no menges, t'afectarà molt la crisi de l'encariment dels aliments. I això és el que ens ha passat.

Com serà l'Àfrica d'aquí uns anys?

No sé com serà però sí sé que mai serà el mateix que en el passat. Potser, en el passat, els EPA s'haguessin firmat en un mes i la societat civil no hagués tingut l'oportunitat de discutir amb Europa. I que Europa encara no hagi aconseguit que els països africans firmin un acord que va presentar al 2007 prova que alguna cosa ha canviat a l'Àfrica. Fins ara estaven acostumats a venir aquí, explotar els nostres recursos i empenyer-nos a signar qualsevol acord. Avui ja no ho poden fer com ho feien abans. És una qüestió de formació, informació i entrenament. Hi ha gent que ha tingut l'oportunitat d'estudiar, sovint fora d'Àfrica, i torna havent vist què passa fora i volen fer el mateix aquí. Cada cop hi ha més països a l'Àfrica on la gent està més preparada i construeix democràcies des de la base, que s'oposa a les injustícies, que treballa, que construeix economies... Potser en un futur pròxim encara hi hagi més mitjans per combatre el principal obstacle per al desenvolupament: les malalties que assolen l'Àfrica. Es pot dir que tenim futur. Només necessitem un lideratge polític millor.

Dieye i altres representants socials a la manifestació d'Accra

Una volta al món

en noranta dies

Més de 10.000 persones en el V Fòrum Social Europeu

En aquest V Fòrum Social Europeu, que ha tingut lloc a la ciutat sueca de Malmö, s'ha realitzat un cicle de 200 seminaris i 400 activitats entre el 17 i el 21 de setembre. Allà s'ha arribat a la següent conclusió: hi ha preocupació per les polítiques neoliberals de la Unió Europea (UE). El Fòrum Social Europeu, que des de la seva primera edició al 2002 ha acollit més de 150.000 persones, és el major punt de trobada per als moviments socials i de progrés de la societat civil d'Europa.

POLÍTiques NEOLIBERALS DE LA UE

Durant els cinc dies de conferències i debats, en els quals també s'ha pogut gaudir de trobades

Al V FSE es va poder escoltar la veu de diversos sectors socials

musicals, culturals i de cinema, s'han constatat una sèrie d'elements latents en la política europea en la cada cop més desigual relació Nord-Sud: conseqüències devastadores del lliure comerç, víctimes d'accions militars, explotació en fàbriques d'empreses transnacionals...

Segons Jordi Pons, de SETEM Catalunya, "l'opacitat de la Comissió Europea, la manca de controls democràtics i la descarada acció dels lobbies empresarials a Brussel·les expliquen, entre altres coses, les dinàmiques al servei dels interessos del gran capital" i afegeix: "Les pressions de tot tipus acompanyades de tàctiques manipuladores cap als governs de països empobrits van aparèixer una i altra vegada en els diferents seminaris, fos quin fos el sector objecte de l'anàlisi".

L'apoteosi dels cinc dies de reflexió va ser una manifestació que va comptar amb l'assistència de més de 10.000 persones, en les quals es va reflectir la diversitat d'entitats i associacions assistents.

REPTES DE FUTUR

La xarxa d'ONGD europees Concord té un gran repte de futur: treballar conjun-

Un dels seminaris celebrats a Malmö

tament amb altres organitzacions per corregir les polítiques globals. Segons Pons, que va assistir al fòrum, "hauríem de fer un esforç per continuar més de prop els assumptes interns i externs de la UE [...]; esforç que hauria de portar-nos a treballar més en xarxa a nivell europeu, i a ser flexibles per treballar amb altres actors que no estiguin estrictament en ONGD, concretament moviments socials, sindicats i partits polítics". Es podrà avaluar el resultat d'aquests esforços al 2010, a Istanbul, ciutat que acollirà la VI edició del Fòrum.

El Sud rep els pitjors cops de la crisi

Diversos organismes internacionals, ONG i veus de la societat civil organitzada alerten sobre les conseqüències de la crisi que es preveuen als països del Sud, que no han tingut cap responsabilitat en els excessos que han portat a l'ensorrament financer però que sí estan en perill de rebre, de nou, els pitjors cops. Diverses agències de l'ONU, com el Programa Mundial d'Aliments (PMA), l'Organització Mundial de la Salut (OMS) i el Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) comparteixen aquesta por a les retallades. Tal com recordava recentment el Secretari General de Nacions Unides, Ban Ki-Moon, s'ha de tenir en compte que malgrat la bonança macroeconòmica dels últims temps, els Estats del Nord han incomplert els seus compromisos per eradicar la pobresa i la fam del món al 2015. A l'Àfrica, com sempre, la situació és més dramàtica, ja que fins i tot en l'època de major bonança econòmica, la gana, les guerres, les malalties i la crisi ecològica no han deixat de colpejar les seves societats; i cada vegada amb més virulència.

Evo i Chávez expulsen els ambaixadors estatunidencs

Els ambaixadors estatunidencs a Bolívia i Veneçuela han tornat a casa. Després de diversos incidents, Evo Morales va decidir expulsar el representant estatunidenc Phillip Goldberg el passat 11 de setembre, i Hugo Chávez, en suport al president bolivià, va fer el mateix amb l'ambaixador Patrick Duddy. "Qui conspira contra la democràcia i sobretot busca la divisió de Bolívia és l'ambaixador dels Estats Units", va afirmar el mandatari bolivià. Morales va assegurar que el diplomàtic promou la "divisió" de Bolívia perquè dona suport a les protestes en els departaments de Santa Cruz, Beni, Pando, Tarija i Chuquisaca. Els governadors d'aquestes regions refusen la nova Constitució i formen governs autònoms de caire liberal. Davant aquests esdeveniments, el govern de George W. Bush va reaccionar contra Caracas i La Paz i va expulsar l'ambaixador veneçolà destinat a Washington i, per un altre costat, va acusar tres funcionaris veneçolans d'alt nivell en l'àrea de seguretat d'assistir a les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC) en activitats de narcotràfic i de tràfic d'armes.

El portaveu del Departament d'Estat, Sean McCormack, va expressar a Washington la seva sorpresa per l'expulsió dels seus ambaixadors pels governs d'Evo Morales i Hugo Chávez. Estats Units diu que manté a la regió una "agenda positiva" per ajudar les seves poblacions, mentre que els governs de Bolívia i Veneçuela "no ajuden la seva gent" i les seves decisions "només contribueixen a enfonsar-los més en l'aïllament".

El terme "agenda positiva" s'ha estat fent servir per la diplomàcia estatunidencs com a una manifestació en aparença de bona voluntat per inserir en altres països la "modernitat" del lliure comerç i l'obertura econòmica. Bolívia i Veneçuela han rebutjat en la pràctica aquesta "agenda positiva" i han preferit seguir els seus propis camins per a la solució dels seus problemes; entre aquestes vies hi ha el rebuig a la rectoria dels organismes financers internacionals, la creació d'organismes propis o regionals per al seu desenvolupament i, quan ha estat necessari, el rescat per nacionalització o expropiació de béns estratègics, en ple ús de la seva sobirania.

notícies

La capsa dels vents

NO ENS SURTEN ELS COMPTES... ...DE LA GANA

- Gairebé 16.000 nens i nenes moren cada dia al món per culpa de causes relacionades amb la gana i la desnutrició.

- La quantitat de crisis alimentàries en països de tot el món ha passat des de 1980 d'una mitjana de 15 a l'any a una mitjana de 30 a l'any.

- Les crisis alimentàries causades per l'ésser humà han ascendit a més del doble des del 1992. Així, els éssers humans han passat de ser els causants del 15% de les crisis alimentàries a ser els responsables del 35% d'aquestes crisis.

- La malnutrició i les deficiències en la ingesta de calories provoquen que gairebé 1 de cada 3 persones mori prematurament o es vegi afectada per minusvalideses.

BONES NOTÍCIES

Una allau de signatures per una llei contra els transgènics

La plataforma catalana Som Lo Que Sembrem ha aconseguit recollir el doble de les signatures necessàries per tal que el Parlament de Catalunya tramiti la seva *Proposició de llei per a la prohibició del conreu de productes agrícoles modificats genèticament*. La llei catalana d'iniciatives legislatives populars exigeix un mínim de 50.000 signatures perquè el Parlament admeti i tramiti la proposta. Doncs bé, Som Lo Que Sembrem ha collit un èxit rotund ja que ha dut a la cambra catalana 105.896 rúbriques. S'ha reunit aquesta xifra de suports en només 135 dies hàbils (120 marcats per la llei i 15 de pròrroga).

La proposta té quatre objectius bàsics: declaració de Catalunya com a "Zona Lliure de Transgènics"; prohibició immediata dels conreus transgènics; etiquetat clar dels aliments que en el procés de producció fan servir transgènics i dels que no; i, per últim, establir una moratòria en el desenvolupament de transgènics a Catalunya i realitzar una investigació independent dels seus efectes. Així, un cop s'hagin validat les signatures, s'iniciaran els debats amb les diferents comissions parlamentàries abans que el ple iniciï la dis-

SOM LO QUE SEMBREM

cussió de la proposta de llei. Som Lo Que Sembrem és una plataforma creada per iniciativa de l'Assemblea Pagesa de Catalunya que, d'entre altres qüestions, lluita pel medi ambient, la supervivència del món rural i la sobirania alimentària a partir de productes sans, naturals, locals i de temporada. Per assolir aquestes finalitats estan teixint una aliança entre "la minoria rural productora i la majoria urbana consumidora".

Més informació: www.somloquesembrem.org

Representants de la Plataforma davant del Parlament durant l'entrega de les signatures

Pacte per una Ajuda al Desenvolupament més justa

Els països del Sud podran disposar de Fons d'Ajuda al Desenvolupament (FAD) d'una forma més justa ja que s'han reduït les imposicions dels donants que obligaven als països en desenvolupament a comprar béns i serveis a determinats proveïdors. Ara els països del Sud tindran més llibertat per comprar, utilitzar aquests fons, a qui ells vulguin i on aconseguixin la millor relació qualitat-preu. Aquestes són algunes de les mesures que s'han

acordat al 3r Fòrum d'Alt Nivell sobre l'Eficàcia de l'Ajuda al Desenvolupament, que es va celebrar al setembre a Accra (Ghana) i que va reunir països donants i països en desenvolupament, organismes de Nacions Unides, entitats multilaterals, fons internacionals i organitzacions de la societat civil. L'anomenat Pla d'Acció d'Accra també inclou altres punts de gran rellevància, com el fet que els donants deixaran d'establir condicions sobre la manera i el moment en què es gasten els diners de

l'ajuda. Ara ho decidirà el país receptor a partir dels seus objectius de desenvolupament. A més, l'acord estableix que els donants informaran sobre l'ajuda que preveuen oferir als països en desenvolupament associats amb una anticipació d'entre tres i cinc anys. D'altra banda, i per al subministrament de l'ajuda, l'acord dictamina que es faran servir com a primera opció els sistemes polítics i financers dels països en desenvolupament associats i no dels donants.

ENS PREGUNTEM PER QUÈ

El govern català cola préstecs amb interessos com a Ajuda al Desenvolupament

La Generalitat de Catalunya ha aprovat una partida pressupostària de 14.360.000 euros, destinada a cooperació i computada com a Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD), per executar-se com a ajuda reemborsable, és a dir, amb interessos i no com a una donació. Això pot fer que Catalunya esdevingui un país generador de deute extern als països empobrits. La Taula d'ONG de Catalunya per la Pau, els

Drets Humans i el Desenvolupament (TOC) considera que aquesta partida trenca el compromís de la Llei de Cooperació catalana d'augmentar els fons de cooperació fins assolir el 0,7% del PIB al 2010. A més, per a la TOC no és justificable que es pretengui arribar a la fita del 0,7% mitjançant préstecs amb interessos, que generen deute. D'altra banda, aquesta pràctica contraduï l'esperit i els principis de coherència, eficàcia i sostenibilitat de lesaju-

des previstes al Pla Director de Cooperació de la Generalitat. Per últim, la TOC denuncia que s'hagi aprovat aquesta partida de forma sobtada i unilateral, fent minvar la participació de la societat civil en la gestió dels fons públics, i demana que aquesta no s'apliqui i que el 100% dels recursos per a AOD es canalitzin a través dels instruments de cooperació tècnica i financera no reemborsable, és a dir, com a donacions.

Veus del Sud

JOÃO LEITE

**Camperol i dirigent del
Moviment dels Treballadors
Rurals Sense Terra (MST)**

‘La concentració de la propietat de la terra creix pel suport del govern als agrocombustibles’

Leite és un camperol brasiler de l'Estat de Minas Gerais que lluita per un sistema agrari que permeti viure dignament als camperols, conreant a les seves parcel·les aliments de qualitat. Viu en una comunitat rural de 47 famílies pageses i és dirigent estatal del Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra (MST). La històrica organització d'agricultors persegueix que es compleixi la Constitució Brasileira, que estableix l'expropiació de terres improductives de latifundis per donar-los-hi una funció social, ja sigui per a la Reforma Agrària—donar terres a petits agricultors— o per crear reserves ecològiques. “El govern està incomplint la promesa de portar endavant la Reforma Agrària”, assenyala Leite.

Quina relació té el MST amb el govern de Lula?

De resistència. Per al govern de Lula, la Reforma Agrària, que estableix que es reparteixin terres entre els petits agricultors per tal que produeixin aliments i els hi donin un ús social, no és una prioritat. Prefereix el model de l'agronegoci perquè el govern està preocupat pel creixement econòmic del país, però no pel creixement social. Fins ara això s'ha traduït en un augment de la pobresa i de l'explotació.

Què vols dir quan parles d'agronegoci?

Parlo de grans latifundis de monocultius dirigits a l'exportació, sobretot per a la indústria estrangera, com la paperera, que ha plantat enormes extensions d'eucaliptus, on ja no hi creix res més ni hi ha feina per a les persones, i per a la producció d'agrocombustibles. El Brasil té enormes reserves de petroli però és un dels majors productors d'agrocombustibles del món. Gairebé tot és per a l'exportació, sobre tot als Estats Units (EUA). Nosaltres volem que per sobre de l'agronegoci estigui la sobirania alimentària del país perquè és intolerable que hi hagi un sol ésser humà que pateixi gana en un país com el Brasil. No obstant això, i sobretot degut a l'impuls que se'ls hi està donant als agrocombustibles, la concentració de la propietat de la terra està augmentant.

La justícia no empara el repartiment de terres?

La justícia brasilera està al servei dels interessos econòmics del capital. I, com dic, la Reforma Agrària no avança i les organitzacions veiem que s'aplica segons la percepció política i ideològica de polítics i jutges. En tot cas, nosaltres creiem que la Reforma Agrària no és una qüestió judicial sinó social. Sí és cert que és el poder judicial qui decideix sobre la

legalitat dels assentaments o ocupacions de terres que tant comunitats d'agricultors protagonitzen per produir aliments. Algunes s'han legalitzat, però moltes menys de les que va prometre Lula. A més, continuem lluitant per tal que es doti a les comunitats legalitzades d'infraestructures bàsiques com energia, accés a l'aigua, escoles, hospitals... En els pitjors casos, quan desallotgen famílies per la força per defensar la propietat privada dels latifundis no se'ls hi dona cap alternativa, cap allotjament ni lloc on anar.

Així, no hi ha col·laboració entre el poder públic i els agricultors?

Depèn, alguns cops sí. Per exemple, hem aconseguit recentment tota una conquesta camperola. Actualment hi ha diversos governs estatals i locals per tot el país que compren als petits agricultors el menjar que necessiten per als menjadors populars i per a les escoles. De moment són iniciatives molt limitades i el principal problema és l'excessiva burocràcia que es demana per fer-les efectives. I també necessitem millorar la producció i l'organització en la distribució per poder augmentar els productes destinats al sector públic.

Cap a on va la lluita del MST?

Sobretot volem establir aliances amb altres sectors populars i forçar el govern per tal que compleixi de facto la Constitució Brasileira i la Reforma Agrària. Les terres que no estan complint una funció social han de ser destinades a la Reforma Agrària. Però una altra lluita en la que estem involucrats és en la limitació de la propietat de la terra, que hi hagi un límit perquè un sol propietari no pugui tenir més d'una quantitat determinada d'hectàrees. A més, i de forma més general, volem treballar

braç a braç amb organitzacions com Vía Campesina per a la construcció d'un nou projecte alternatiu de societat, menys materialista i més respectuosa amb el planeta i les nostres cultures, arts, costums... amb la nostra forma de vida.

Com seria un model agrari i comercial just?

Seria aquell que permetés que un agricultor pugui produir lliurement i comercialitzar el seu producte mitjançant una relació directa amb el consumidor. Sens dubte, per a això ens cal establir una aliança entre el camp i la ciutat, entre l'agricultor i el consumidor. A Espanya he vist algunes iniciatives molt interessants que han sorgit des dels consumidors, com xarxes d'economia solidària o cooperatives de consumidors que van en aquesta direcció i que seria molt interessant que s'estenguessin al Brasil, on comencen a ser-hi, però encara de forma incipient i precària.

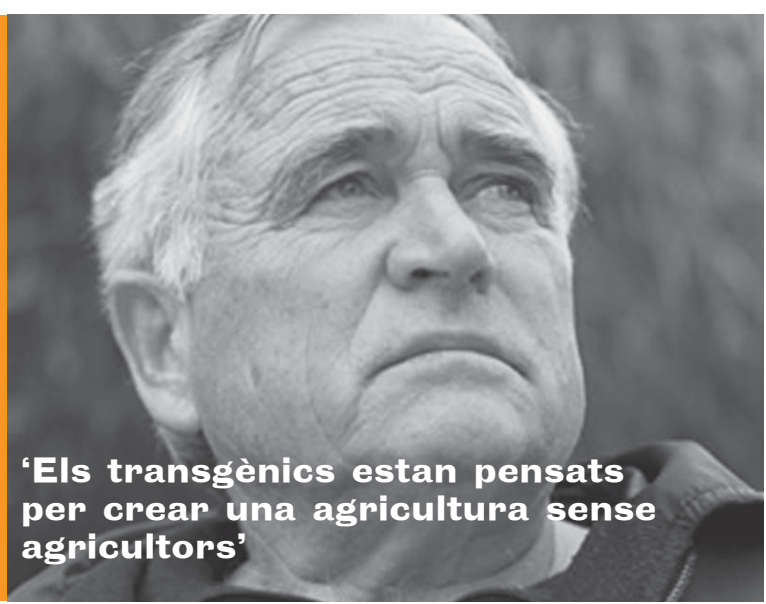
Què dificulta la relació directa amb els consumidors?

Per arribar a la relació entre agricultors i consumidors sense intermediaris, els camperols hem d'avançar molt al camp de la industrialització i distribució, per la qual cosa necessitem capacitat i mitjans. Ja fa algun temps que portem tècnics a les comunitats per formar els pagesos, però encara falta molt per fer. És molt important que els agricultors tinguin accés a les noves tecnologies de la comunicació i de l'energia per poder produir i establir relacions amb el consumidor. En aquest aspecte vull destacar la feina que fan organitzacions de cooperació com Enginyeria Sense Fronteres, que, d'entre altres projectes, posa en marxa instal·lacions de plaques fotovoltaïques a les comunitats per produir electricitat.

Veus del Nord

Pep Riera

Pagès i excoordinador d'Unió de Pagesos de Catalunya

'Els transgènics estan pensats per crear una agricultura sense agricultors'

Pagès i lluitador de mena, Pep Riera és un dels fundadors del sindicat agrícola Unió de Pagesos de Catalunya, organització de la qual va ser coordinador durant 22 anys i amb la que s'han guanyat un bon nombre de batalles, pel camp i per la seva gent. El seu afany per combatre per allò que creu just l'ha portat fins i tot a posar els peus a la presó. En una ocasió, per lluitar a favor de la regularització de treballadors immigrants emetent contractes de treball malgrat que l'administració no els proporcionés el permís de residència i treball. En una altra, per impulsar una escola nocturna d'alfabetització en ple franquisme. Ja no coordina Unió de Pagesos però continua actiu en diverses organitzacions i iniciatives de la seva comarca, el Maresme, i és un dels pocs pagesos que continuen treballant la terra en una zona acotada de la ciutat de Mataró.

Quines són les dificultats perquè un jove del nostre país pugui fer de pagès?

L'enorme inversió que cal fer en maquinària i instal·lacions i l'especulació amb la terra. Avui hi ha molt poca terra per arrendar perquè és per especular, i no es pot comprar perquè els preus són d'especulació, no agrícoles. I després hi ha l'encariment dels factors de producció, com la maquinària i el gasoil, sense que aquestes pujades es traslladin al preu que rep l'agricultor o el ramader pels seus productes. El sistema de distribució tampoc ajuda, ja que encareix el producte de cara al consumidor per les despeses de transport i els beneficis de cada intermediari. A Mataró tenim un projecte de tornar a la venda directa al consumidor, mitjançant la nostra cooperativa. A Catalunya, abans de la guerra, les cooperatives agràries tenien un pes enorme. Ara torna a haver-ne, però encara són només testimonials.

La política agrària de la Unió Europea no ajuda?

És un desastre. En la primera etapa, la de política de preus de mercat, era positiva ja que es basava en la creació de reserves per regular el mercat. Si hi havia excedents, s'emmagatzemaven i així no queien els preus que rebien els agricultors. Si hi havia escassetat, s'alliberaven les reserves i el consumidor no patia grans pujades. Això es va acabar amb la reforma de 1992, quan inventen les ajudes a la producció, donant un tant per hectàrea i rendiment, donant més diners a qui menys ho necessita. És un disparat i causa un altre que ja no té nom, que és subvencionar a tort i a dret, sense que sigui necessari ser pagès.

A tothom qui tingui terres?

No s'ha de demostrar que has produït les tres tones de rendi-

ment per hectàrea que marca l'ajuda, són rendiments estimats. Aquest mètode elimina les pràctiques de bon agricultor. Provoca que els aristòcrates i altres grans terratinents, així com les empreses que s'han constituït per captar els fons, estiguin cobrant subvencions multimilionàries sense demostrar que produeixen. A banda de ser injust, per a què serveix?

I això té conseqüències als països del Sud?

Oh i tant! Hem rebenat els mercats del Sud amb els nostres excedents subvencionats. A més se'ls hi han provocat canvis als hàbits alimentaris. Per exemple, hem venut blat a preu zero, perquè estava subvencionat, a països tropicals arruïnant els agricultors de mill, un cereal tropical. Quan es deixa de regalar el blat, i després d'haver destrossat l'agricultura local de subsistència, què mengen? Se'ls hi ha tret la seva independència, la seva autonomia alimentària.

Que potser ja no produeixen?

Se'ls està negant el dret a mantenir els seus conreus tradicionals. Amb els seus cultius reproduïen les llavors com han fet durant generacions, sense haver de comprar-les i sense utilitzar pesticides, perquè no en tenien cap necessitat, perquè es produïa de forma ecològica. I s'ha anat a aquests països on molts no havien entrat ni tan sols en l'agricultura química i se'ls hi imposa la revolució verda. Quina ensarronada! La revolució verda, què és? Fotre'ls uns pesticides que sortosament hem prohibit al Nord? La mateixa multinacional que està venent aquí un pesticida molt més car ven barats els productes residuals al Sud, causant una gran contaminació. I ara els hi imposen els transgènics. No hi ha dret que els agricultors perdin la varietat de milers de tipus de

llavors per la contaminació de transgènics plantats en la tífundis.

Quins riscos comporten els transgènics?

Impliquen un gran ventall d'interrogants perquè es tracta de manipulació genètica, d'un risc per a la salut humana. Demanem una moratòria, que no vol dir aturar la investigació, sinó que es doni temps per experimentar. I aquí s'ha passat de la investigació al mercat saltant-se l'experimentació. S'ha anat tan de pressa perquè les multinacionals que han fet les grans inversions volen recuperar el capital invertit com més aviat millor, amb la complicitat de molts governs de països rics i democràtics. Sense anar més lluny, a Catalunya s'han perdut moltes varietats autòctones per contaminació dels transgènics a través de la pol·linització, que és incontrolable.

Els transgènics són més productius?

No. I no ho són perquè senzillament no s'han dissenyat per a això. Les varietats híbrides, que ja existien abans dels transgènics, són molt productives. És gairebé impossible superar el llistó aconseguit pels cultius híbrids de 15 tones de blat de moro per hectàrea. Els transgènics que s'estan collint s'han dissenyat per resistir els pesticides i estan pensats per a una agricultura sense agricultors, per a grans empreses, grans explotacions. Amb els transgènics qualsevol sapatre pot fer de pagès. Així poden escampar pesticides indiscriminadament i de forma mecanitzada, i fumigar les plantes en qualsevol etapa de creixement. D'aquesta manera no calen els pagesos, ni les seves eines, ni les seves tècniques per prevenir i combatre plagues o per aplicar pesticides sense fer malbé les plantes.

Ens en fem ressò

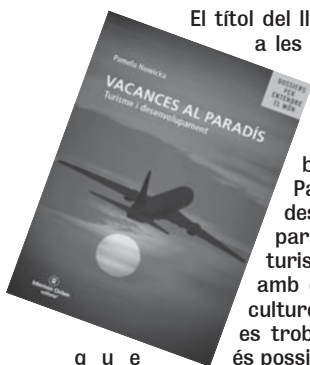

PARAULES PER AL CANVI

Vacances al paradís

INTERMÓN OXFAM. BARCELONA, 2008

PAMELA NOWICKA

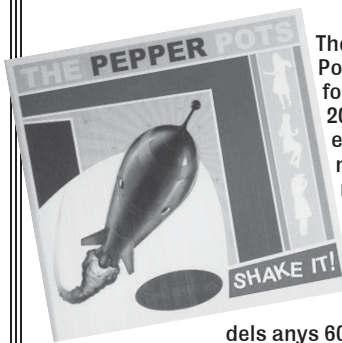

El títol del llibre fa referència a les promeses de paisatges i indrets idíl·lics que se'ns presenten a través de la publicitat de viatges. Pamela Nowicka desmitifica aquest paradís i parla d'un turisme parasitari amb els recursos i les cultures amb les que es troba, però assegura que és possible fer un turisme més respectuós amb el medi ambient i les cultures. L'autora afirma que "entre el 50 i el 95% dels diners que desemborsa un turista sortirà del país en què s'ho ha gastat, especialment si aquest país està en vies de desenvolupament". El turisme genera ocupació i és un factor que facilita la comprensió social i podria ser una eina útil per reduir la pobresa, però els operadors turístics, les línies aèries i hotelers, les begudes i aliments, sovint pertanyen a empreses estrangeres que fan les inversions als seus països d'origen. El pròleg del llibre l'ha fet l'organització Equations, que treballa en la promoció d'un concepte de turisme equitatiu centrat en les persones. A mode de conclusió exposen: "Cal una reorientació que posi per davant la possibilitat de guanyar-se la vida al consumisme i a l'oci desenfrenat, així com un examen de consciència per garantir que el turisme beneficiï sense explotar".

SOTTO VOCE

The Pepper Pots

SHAKE IT!, 2008

The Pepper Pots es va formar l'any 2002 amb el repte de recuperar el so i l'estètica de les bandes jamaïcanes dels anys 60 que feien vibrar les pistes de ball de l'època. El segon LP d'aquest grup català recull tota l'experiència acumulada i un sentiment encara viu per la música negra de dècades passades. El disc, que s'ha distribuït a nivell europeu i que també ha arribat al Japó, compta amb unes col·laboracions de luxe: la participació estel·lar dels jamaïcans The Pioneers (Jackie Robinson i George Dekker), els francesos A.S.P.O. i l'alemany Dr. Ring Ding. Es tracta d'un disc gravat en analògic i amb instruments de l'època continuant amb la línia del primer, però aquesta vegada comptant amb la col·laboració d'una orquestra formada per més de 20 músics que participen en diversos temes del disc. En definitiva... un disc per ballar, escoltar i tornar a l'època en què l'ska, el rocksteady, l'early reggae o el soul eren la música pop del moment.

FILA 7

Nosotros alimentamos al mundo

Direcció: Erwin Wagenhofer
Gènere: Documental
País: Àustria

El productor de documentals austríac Erwin Wagenhofer segueix el rastre de la nostra producció alimentària. Aquest viatge l'ha portat fins a França, Espanya, Romania, Brasil, i de tornada a Àustria. El resultat és una imatge superba i colpidora de la producció alimentària global basada únicament en el benefici i la quantitat: hivernacles enormes al sud d'Espanya on els tomàquets de baix preu s'envien a supermercats del centre d'Europa, a tres mil quilòmetres de distància; producció massiva de pollastres que se sacrifiquen al cap de vuit setmanes; la destrucció diària de dos milions de quilos de pa a Viena, la capital d'Àustria; i la industrialització dels tradicionals bancs de peixos europeus, encara que això signifiqui rebaixar la qualitat del producte. Una pel·lícula sobre l'escassetat dins l'abundància. El documental ens mostra els orígens del menjar que mengem; recull informació bàsica sobre els aliments i la globalització, sobre els pescadors i els agricultors, sobre els camioners de llarga distància i els executius de grans companyies, sobre la circulació dels aliments. Ofereix una visió del procés de producció del nostre menjar alhora que respon a la pregunta de què té a veure amb tots nosaltres la fam al món.

MONDE
diplomatique

LA CRISI DEL SEGLE. Els terratrèmols que van sacsejar les Borses durant el passat "setembre negre" han precipitat la fi d'una era del capitalisme. L'arquitectura financera internacional ha trontollat. I roman el risc sistèmic. Res tornarà a ser com abans. Torna l'Estat. L'enfonsament de Wall Street és comparable, en l'esfera financera, al que va representar, en l'àmbit geopolític, la caiguda del mur de Berlín. Un canvi de món i un gir copernicà. S'acaba el període obert al 1981 amb la fórmula de Ronald Reagan: "L'Estat no és la solució, és el problema". Durant

trenta anys, els fonamentalistes del mercat han repetit que aquest sempre tenia raó, que la globalització era sinònim de felicitat, i que el capitalisme financer edificava el paradís terrenal per a tothom. Es van equivocar. "L'edat d'or" de Wall Street s'ha acabat. I també una etapa d'exuberància i malbaratament representada per una aristocràcia de banquers d'inversió, "amos de l'univers". Disposats a tot per treure'n guanys: vendes a curt termini abusives, manipulacions, invenció d'instruments opacs, titulització d'actius, contractes de cobertura de riscos, *hedge*

funds... La febre del profit fàcil es va contagiar a tot el planeta. La globalització va conduir l'economia mundial a prendre la forma d'una economia de paper, virtual, immaterial. L'esfera financera va arribar a representar més de 250 bilions d'euros, és a dir, sis vegades la suma de la riquesa real mundial. I de cop, aquesta "bombolla" gegantina ha reventat.

Font: Ignacio Ramonet / Le Monde Diplomatique, octubre de 2008

No deixis que el Nadal et consumeixi!
Regala allò just

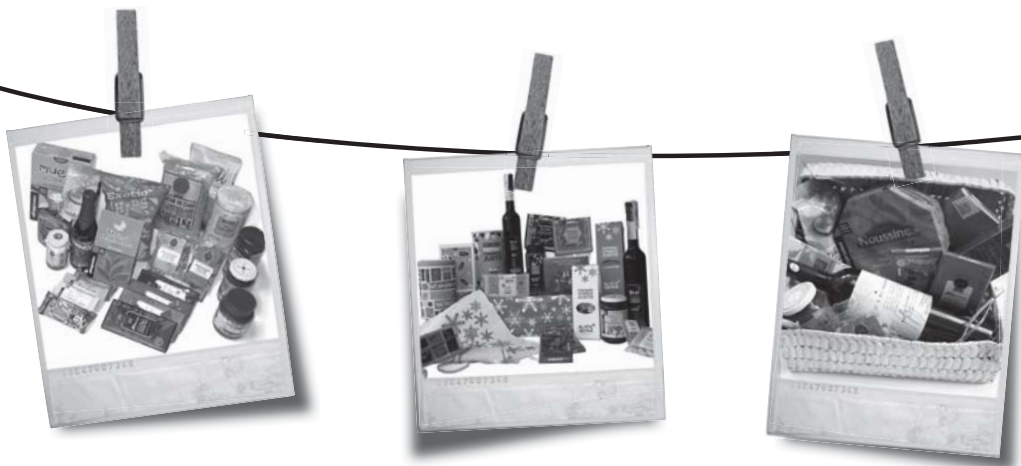
Les botigues de SETEM t'ofereixen alternatives per un consum crític i reflexiu

Comerç Just | Economia social | Sobirania Alimentària

Per Nadal, practica un consum responsable. Des de les diferents botigues de SETEM t'ofereim una àmplia varietat de productes. Pots trobar-hi productes d'alimentació i begudes, artesanies, joguines, llibres amb contingut social, músiques del món...

Els **lots de Nadal** que també oferim inclouen productes de Comerç Just procedents de diferents cooperatives d'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina, tot i que en alguns casos també s'inclouen alguns productes nacionals que no s'han importat ja que es produeixen a la nostra terra, respectant així els principis de proximitat, sostenibilitat i Sobirania Alimentària

Posa't en contacte amb el teu SETEM més proper o visita www.setem.cat

8 consells per a un Nadal menys consumista:

- 1.No regalis per regalar.** Què passa, no tenim criteri? És que algú ens hi obliga?
- 2.Acorda amb la família el pressupost màxim dels regals.** Amb un pressupost acotat ens obliguem a ser més imaginatius.
- 3.Evita que els infants rebin una allau de regals:** pacta amb la família regals conjunts. Així aconseguirem que els petits donin als regals el valor que realment tenen.
- 4.Potencia les teves habilitats artístiques.** És que existeix un regal millor que quelcom fet amb les teves mans?
- 5.Compra productes de Comerç Just i de botigues ecològiques.** Així garantim els drets laborals bàsics dels productors del Sud i la protecció del Medi Ambient.
- 6.Regala cultura.** Confia en el teu criteri, fes que el regal transmeti el teu entusiasme.
- 7.Fes prevaldre el teu criteri per sobre de la publicitat ferotge i enganyosa.** Tu, i no pas les empreses, coneixes les necessitats i il·lusions dels que t'envolten.
- 8.I per últim, regala el teu temps, té molt més valor que els teus diners!**

Amarante SETEM
Rúa de Ponte, 8
36002 Pontevedra
T +F 986 848 189
amarante@amarantecong.org

SETEM Andalucía
Paseo de Los Basillos, 2
10008 Granada
T +F 958 61 89 58
andalucia@setem.org

SETEM Aragón
César Augusto, 37
50003 Zaragoza
T +F 976 44 01 65
aragon@setem.org

SETEM Catalunya
Bisbe Llaguarda 4
08001 Barcelona
T 93 44 54 35 F 93 443 20 89
catalunya@setem.org

SETEM Extremadura
Pizarro, 12 planta
10001 Cáceres
T 924 86 12 87
extremadura@setem.org

SETEM Ego Harea
San Vicente de Paul, 10
01003 Vitoria
T +F 945 12 07 48
euskadi@setem.org

SETEM Madrid
Gazambide, 30
28015 Madrid
T 91 548 91 28 F 91 549 95 72
madrid@setem.org

SETEM Navarra
Erietokietza, 7
31007 Pamplona / Iruña
T +F 948 21 57 20
navarra@setem.org

SETEM Rioja
Doce Ligeros, 2
20004 Logroño
T +F 941 24 58 01
rioja@setem.org

SETEM Comunidad Valenciana
Pintor Domingo, 3, 2º
46001 Valencia
T 96 316 31 06 F 96 316 63 80
setemcv@setem.org

Secretaría Técnica
de la Federación
de la Federación
28015 Madrid
T 91 549 91 28 F 91 549 95 72
setem@setem.org

Setem

SETEM CATALUNYA

Un participant dels Camps de Solidaritat d'aquest any de SETEM

Butlletí de campanyes i activitats

Mou-te!
Setem

Camps de Solidaritat 2008, en primera persona

Aquest estiu més de 380 persones han participat en una experiència que no oblidaran mai. A través dels Camps de Solidaritat de SETEM, els participants han mantingut una relació directa

amb les persones del Sud, que els ha originat una nova forma de veure el món, una altra forma de plantejar-se el present i el futur. Els seus protagonistes ens ho expliquen en primera persona.

Estíbaliz Aguirre – SETEM Nafarroa. 31 anys.
“He viatjat a l'Equador i al Perú. Totes i tots hauríem de viure almenys una vegada aquesta experiència”

“Recomano l'experiència, totes i totes hauríem de viure-la almenys una vegada. El contacte directe amb aquestes persones t'ajuda a valorar més la gent que t'envolta. El nostre grup va visitar el Grupo Salinas, que té diverses cooperatives. La més important és la formatgera, però també compten amb una empresa tèxtil, una altra de bolets, la de xocolata i una altra d'olis essencials”.

Enrique Quintanilla - SETEM Madrid. 53 anys.
“He viatjat al Perú. M'ha permès reafirmar les meves idees sobre les desigualtats entre el Nord i el Sud”

“A través de la fundació Adevi, vam conèixer de primera mà el projecte sobre microcrèdits i el funcionament d'una escola per a infants explotats i marginats. No és el primer cop que visc una experiència similar; però aquest viatge m'ha permès reafirmar les meves idees sobre les desigualtats entre el Nord i el Sud. El contacte directe amb una altra realitat m'impedeix quedar-me indiferent ja que constato que queda un llarg camí per recórrer”.

Marta Hurtado - SETEM Catalunya. 33 anys.
“He viatjat a Senegal. Ara valoro molt més el privilegi d'escollir com vull que sigui el meu futur”

“Al barri marginat de Sam Sam es troba el Centre Kalasans, un espai de formació on les noies que no han tingut accés a l'educació poden aprendre un ofici. Ha estat la meva primera experiència en un país del Sud i la meua relació amb la meua família d'acollida m'ha permès plantejar-me i apreciar més el meu entorn quotidià. Ara valoro molt més la sort que suposa tenir el privilegi d'escollir com vols que sigui el teu futur”.

Tallers de Comerç Just i Consum Responsable a les escoles

SETEM Andalusia i la Diputació de Granada realitzen tallers educatius sobre Comerç Just i Consum Responsable a centres educatius de primària i secundària de la província de Granada. Els primers tallers han començat amb l'inici del curs escolar actual, en concret a les poblacions de Montillana, Sorvilán, Moraleja de Zafayona, Vegas del Genil, Salar i Albolote. Amb aquests tallers, la Diputació pretén sensibilitzar l'alumnat del món rural en l'Educació per al Desenvolupament i la Solidaritat.

SETEM Andalusia realitzarà tallers de quatre hores als centres d'educació primària i de vuit hores als de secundària. En tots ells es treballen de forma pràctica i amena temes vinculats a les relacions entre el Nord i el Sud, la globalització econòmica, els Drets Humans, el Comerç Just, el Consum Responsable i la publicitat i el consumisme. L'experiència d'aquests tallers podrà ampliar-se en el futur a d'altres centres i altres grups de població més amplis que els que engloba la comunitat escolar.

SETEM ANDALUSIA

Taller en un centre escolar de la província de Granada

Impuls a la Compra Pública Ètica al País Basc i Navarra

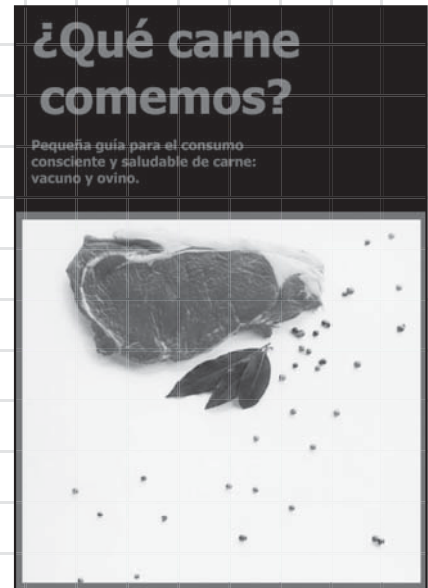
Les organitzacions basques SETEM Hego Haizea, Bakeaz i Emaus Fundació Social han aconseguit que diverses administracions basques es comprometin a incorporar criteris de Compra Pública Ètica (CPE) en les compres i contractacions que realitzen. Aquests criteris inclouen l'adquisició de productes de Comerç Just o escollir com a proveïdors empreses que facin les seves activitats de la forma més ecològica possible. També hauran de tenir en compte que les companyies exerceixin la igualtat de gènere i no apliquin cap altra mena de discriminació als seus treballadors o treballadores i que respectin els seus drets laborals i la seva dignitat.

En aquesta mateixa línia, s'ha presentat a Navarra la *Guía de Contratación Pública Sostenible*. Està orientada a tècnics i funcionaris de l'administració foral i dels ajuntaments i la seva elaboració ha estat possible gràcies a la

col·laboració d'organitzacions com IDEAS, REAS Navarra, SETEM Nafarroa o el Fòrum de Consum Responsable de Navarra, d'entre altres, així com del Servei Navarrès de Consum i el Centre de Recursos Ambientals. La guia intenta facilitar a les administracions públiques la incorporació de criteris socials i ambientals a les seves compres i contractacions públiques, analitza les diverses possibilitats legislatives per estendre la CPE, planteja iniciatives socials i ambientals i proposa metodologies i bones pràctiques.

En definitiva, bé es pot afirmar que el País Basc i Navarra han tornat a fer passos importants al camí de la CPE, per tal que amb els diners de tots i totes es pugui construir un món més sa i més just. I és que l'aportació de la despesa que fa el sector públic és crucial, sobretot si tenim en compte que el 16% del PIB espanyol s'inverteix en compra pública.

Nova guia per a un consum més saludable de carn

La guia que llança SETEM Hego Haizea, junt amb Mugarik Gabe i Paz y Solidaridad, en el marc de la campanya *Consume con sentido*, ens posa al corrent de les qualitats nutritives de la carn, d'entre altres qüestions. De la mateixa manera, ofereix consells pràctics per saber consumir carn d'una manera més sana i responsable i analitza els diversos models de producció que existeixen i les conseqüències que tenen a l'entorn que ens rodeja. A més, la guia explica qüestions com quina és la millor època per consumir els diversos tipus de carn, com reconèixer la qualitat d'aquest aliment o com ha d'estar etiquetada.

Més informació: www.setem.org/euskadi/recursos/Guia%20carne%20castellano.pdf

Presentació a Navarra de la 'Guía de contratación pública sostenible'

SETEM NAFARROA

Granada es declara ciutat a favor del Comerç Just

L'Ajuntament de Granada va aprovar per unanimitat al mes de juliol, en el Ple Municipal, una Declaració Institucional a favor del Comerç Just. No es tracta només d'una declaració de bones intencions, ja que aquest primer pas està relacionat amb el programa Ciutats pel Comerç Just, que promou la cooperativa IDEAS. Segons la declaració, l'Ajuntament d'aquesta ciutat andalusa es compromet a promoure i impulsar l'ús de productes de Comerç Just en els organismes i empreses municipals, donar suport a iniciatives de sensibilització i conscienciació ciutadana i desenvolupar una política de Compra Pública Ètica, d'entre altres mesures.

Al mes de setembre, la seu de SETEM Andalusia va acollir la presentació davant la ciutadania del programa *Ciutats pel Comerç Just*, en la qual hi van participar David Comet (IDEAS), *Con*Sumo Cuidado* (Campanya de Consum Responsable de Granada, SETEM Andalusia i AKIBA).

Més informació: www.ciudadjusta.org

SETEM dona suport a la Jornada Mundial pel Treball Decent

El 7 d'octubre de 2008 SETEM es va unir a la Jornada Mundial pel Treball Decent (JMTD) organitzada a nivell internacional per la Confederació Sindical Internacional (CSI) i que a Espanya va estar coordinada per CCOO i UGT. El seu objectiu ha estat sensibilitzar la ciutadania i promoure entre els responsables polítics i empresarials de tot el món el Treball Decent i l'eradicació de la pobresa.

El concepte de Treball Decent, introduït i promogut per l'Organització Internacional del Treball (OIT) al 1999, és una eina bàsica de lluita contra la pobresa i suposa un salari digne, protecció social bàsica i drets sindicals i laborals fonamentals. Qualsevol persona hauria de poder portar una vida digna i tenir cobertes les seves necessitats bàsiques. Tot i així, el 80% de les persones treballadores del món, és a dir, la meitat de la humanitat, estan mancades de protecció social. Aquesta proporció és encara pitjor entre les dones.

Més informació: www.wddw.org

Mostrant el gust de la xocolata més justa

El Comerç Just de SETEM és present en aquesta tardor a tres importants fires de Madrid: el V Saló de la Xocolata, la Fira de les Alternatives i del Consum Responsable BioCultura 2008 i la primera edició de Chocomad.

Els millors i més apetitosos productes elaborats amb cacau de Comerç Just van tenir un any més una acollida excel·lent per part dels milers de persones que es van acostar a la cinquena edició del Saló de la Xocolata, que s'ha celebrat entre el 23 i el 26 d'octubre, al Centre Moda Shopping de Madrid.

Entre el 30 d'octubre i el 2 de novembre, al Pavelló de Cristall de la Casa de Campo, va tenir lloc BioCultura 2008, cita a la qual hi va anar SETEM, un any més, per oferir a tots els participants la seva àmplia oferta de productes de Comerç Just, elaborats en con-

dicions de treball dignes i amb productes de qualitat i respectuosos amb el medi ambient.

Però a més, aquest any SETEM serà present en la primera edició de la fira de la xocolata Chocomad, que té lloc entre el 28 i el 30 de novembre i també al Pavelló de Cristall de la Casa de Campo. Entre els productes elaborats amb cacau de Comerç Just que SETEM ofereix en aquests esdeveniments destaca una nova xocolata de Comerç Just sense sucre, apta per a diabètics i produïda per la Fundació Maquita Cushunchic Comercializando como Hermanos (MCCH), de l'Equador.

Més informació:
www.setem.org/madrid
www.salondelchocolate.com

Estand de SETEM al V Saló de la Xocolata de Madrid

SETEM MADRID

‘El Comerç Just arriba al teu barri’

SETEM Hego Haizea, en consorci amb altres organitzacions, durà a terme aquest projecte en els districtes bilbaïns de Rekalde i Santutxu. Amb aquesta iniciativa es pretén que la població de Bilbao adquireixi hàbits de Consum Responsable mitjançant una relació estable amb les associacions de comerciants d'ambdós barris. A més de rea-

litzar una tasca de sensibilització amb els venedors, es vol definir amb ells les possibilitats organitzatives i de rendibilitat que comporta la distribució de productes de Comerç Just. De la mateixa manera, es vol generar un debat participatiu amb les associacions socials i culturals dels barris esmentats.

Ja hi ha uns 400 comerciants de

Rekalde i Santutxu que s'han unit a la iniciativa i es preveu que siguin catalitzadors de la sensibilització a favor del Comerç Just, ja sigui a partir de la pròpia venda d'aquests productes com mitjançant actes festius i culturals oberts a tota la ciutadania.

En conjunt, aquest projecte aproparà els productes de Comerç Just als bilbaïns i bilbaï-

nes —que sovint es queixen dels pocs punts de distribució que hi ha a la seva ciutat— i vol conscienciar als consumidors i consumidores sobre el fet que el model imperant és injust i nociu, no sols pels països empobrits sinó també per al petit comerç del nostre teixit urbà, per als petits productors i per a la salut del planeta en general.

ELS NOSTRES SOCIS I SÒCIES

SÍLVIA ROMEU

“Tinc 37 anys, visc a Igualada, vaig estudiar Turisme i treballa en una entitat d'acció social. Vaig apropar-me a SETEM perquè tenia moltes ganes de conèixer de primera mà un país del Sud i amb els Camps de Solidaritat se'm va donar aquesta oportunitat. La primera vegada vaig poder conèixer Costa d'Ivori i després he coordinat els Camps de Solidaritat a Bolívia, Argentina i Camerun.

Fa dos anys que formo part de la Junta Directiva de SETEM Catalunya i ho faig, com tots els demés membres, de forma voluntària. Jo veig aquest òrgan com una girafa, que amb un coll ben llarg mira d'on venim i pensa on hem d'anar, sempre escoltant la realitat que ens envolta”.

Tu també pots apuntar-te a canviar el món!
 Girant el full tu decideixes. Gràcies per unir-te a SETEM!

Èxit de participació al Mes del Comerç Just

El Segell FAIRTRADE-Comerç Just ha organitzat i coordinat el Mes Fairtrade, que s'ha celebrat a l'octubre i en el qual hi han participat un bon nombre de persones i entitats. L'objectiu ha estat promoure el consum responsable i difondre la tasca del Comerç Just (CJ) a favor d'un comerç internacional que lluiti contra les desigualtats. I és que el CJ aporta als productors del Sud remuneracions justes per la seva feina mentre els consumidors adquireixen productes de qualitat amb la tranquil·litat de saber que s'han elaborat respectant els

drets dels treballadors i de les treballadores i de forma respectuosa amb el medi ambient. Així, s'han organitzat arreu d'Espanya un munt de festes populars i d'esdeveniments al carrer; centres d'estudi i de feina... Cal destacar la bona acollida de la iniciativa entre el públic, el gran nombre de persones que han aportat el seu esforç i col·laboració de forma desinteressada i l'interès que han mostrat molts mitjans de comunicació per les diverses activitats.

Productora de cotó de la Cooperativa Dogourakoroba, a Mali

FREDERIC / SELLO FAIRTRADE-COMERCIO JUSTO

Setmana internacional contra els EPA

SETEM ha participat en la *Setmana internacional contra els Tractats de Lliure Comerç de UE als països d'Àfrica, Pacífic i Carib* (EPA —sigles en anglès d'Acords d'Associació Econòmica—). D'una banda, l'Observatori del Deute en la Globalització, la campanya *Qui deu a qui?* i SETEM Catalunya han organitzat una acció teatral el 24 de setembre a la plaça Catalunya de Barcelona. Aprofitant que la presidència de la UE recau a França, els personatges de Nicolas Sarkozy, president francès, i la seva dona, Carla Bruni, van cantar una cançó en la qual posaven de manifest els objectius reals d'aquests acords: "Els EPA són un invent per recolonitzar les antigues colònies, per

ajudar les nostres corporacions a conquerir mercats emergents...". D'altra banda, a Madrid va tenir lloc una concentració contra els EPA davant la seu de la UE. A nivell europeu, la setmana va començar amb una manifestació el dia 23 de setembre a Estrasburg, on van tenir lloc les sessions del plenari del Parlament Europeu. Els EPA són acords de lliure comerç que impliquen una competició que diu ser equitativa però que té lloc entre economies molt desiguals. Si se signen, els EPA perpetraran la pobresa als països ACP (Àfrica, Carib i Pacífic), a més del saqueig dels seus recursos naturals i l'augment de la dependència amb Europa.

¡Mou-te!
Butlletí de campanyes i activitats.
 La teva col·laboració ens ajuda a millorar, les teves suggerències ens ajuden a avançar. A SETEM comptem totes les opinions. Per què no la teva?
 Mou-te i escriu-nos!
setem@setem.org

Gràcies per unir-te a SETEM!

Dades personals

NOM I COGNOMS

ADREÇA

CODI POSTAL POBLACIÓ

TELÉFON NIF/TARJETA DE RESIDÈNCIA

E-MAIL

Domiciliació bancària

Distingits Srs.: els prego que fins a nou avis atenguin els rebuts presentats per SETEM amb càrrec al meu compte/llibreta.

BANC/CAIXA

TITULAR

ADREÇA OFICINA

CODI POSTAL POBLACIÓ

ENTITAT OFICINA DC COMPTE

DATA SIGNATURA DEL TITULAR

Retalla i envia aquesta butlleta a:

SETEM Catalunya
 Bisbe Laguarda, 4
 08001 Barcelona
catalunya@setem.org

Vull ser soci/sòcia de SETEM AMB UNA QUOTA DE:

30 EUROS 45 EUROS 60 EUROS ALTRES

QUOTA MENSUAL QUOTA TRIMESTRAL

QUOTA MÍNIMA MENSUAL: 10 EUROS

Pagament per domiciliació

Les teves dades personals s'incorporaran al fitxer automatitzat de SETEM amb la finalitat de mantenir-te informat/da sobre les nostres activitats. Aquestes dades són confidencials i d'ús exclusiu de SETEM. Pots accedir, rectificar o cancel·lar aquestes dades enviant un escrit a SETEM, Bisbe Laguarda, 4, 08001 Barcelona. Si no desitges formar part del fitxer marca la següent casella amb una X. Gràcies

No vull ser incorporat/da al fitxer automatitzat de SETEM

Vull rebre més informació sobre el Comerç Just

SETEM és una organització declarada d'utilitat pública (9/7/99).

Les aportacions desgraven un 25% en la Declaració de la Renda

